

13 May 2011 Friday 13:45-15:30

Chairmen: Dölen E., Dinç G.

MÜMİN BİN MUKBİL'E GÖRE BAŞ AĞRILARI

H. Kadircan Keskinbora¹, Fatih Horozoğlu², Tansu Gönen², Özkan Sever³, Mustafa Yaşar³

¹Prof., Namık Kemal University Medical Faculty, Dept. of Medical History and Ethics

²Assist. Prof., Namık Kemal University Medical Faculty, Dept. of Eye Diseases

³Staff MD, Namık Kemal University Medical Faculty, Dept. of Eye Diseases

Sinoplu bir kehhal (göz hekimi) olan Mümin bin Mukbil'in XV. yüzyılda (1495) yazdığı "Göz Nurunun Anahtarı ve Sevinç Hazinesi (Miftah in-nur ve Hazain is-sürur)" adlı kitabında baş hastalıklarının sebeplerini, belirtilerini ve ilaçlarını anlattığı bölümün gözden geçirilmesi amaçlandı.

Mümin bin Mukbil'e göre baş ağrıları 21 nedenden oluşmaktadır:

- 1) Sıcaktan olan
- 2) Safravî sıcak olan
- 3) Sıcak kandan olan
- 4) Soğuktan olan
- 5) Soğuk balgamî olan
- 6) Sevdadan olan
- 7) Kötü yellerden oluşan
- 8) Kuruluktan meydana gelen
- 9) Mide ağzının zayıflığından meydana gelen
- 10) Beyin hissinin kuvvetinden meydana gelen
- 11) Uykudan sonra ortaya çıkan
- 12) Cimadan sonra ortaya çıkan
- 13) Dışarıdan alınan koku ve buharların dimağa ulaşmasıyla oluşan
- 14) Dışarıdaki yellerden meydana gelen
- 15) Zahmet ve yaradan meydana gelen
- 16) Kafatasının içinde ortaya çıkan kurtçuk neticesi oluşan
- 17) Sarhoşluktan oluşan
- 18) Sancı ile birlikte oluşan
- 19) Müzmin ve sürekli
- 20) Sıtmadan olan
- 21) Yarım baş ağrısı şeklinde olan

Yukarıdaki sınıflandırmadan da anlaşılacağı üzere Mümin bin Mukbil, baş ağrıları üzerinde derin bir bilgi birikimine sahiptir. Gelişmiş bir gözlem yeteneğine sahiptir. Her bir sınıf baş ağrısında nedenler, belirtiler, tedavide kullanılacak yöntemler ile ilaçlar ve ilaç hazırlanmasıyla ilgili detay bilgilere yer veren geniş bir bölüm yazmıştır. Yazmış olduğu bölümü içeren kitabı, 500 yıl önceki bilgi birikimini ve düzeyini göstermesi, ayrıca o zaman kullanılan dil özelliklerini de yansıtmaları açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Mümin bin Mukbil; Baş ağrısı; Osmanlı Tıbbı; Tıp tarihi

HEADACHES ACCORDING TO MUMİN BİN MUKBİL

The purpose was to review reasons, signs and drugs of headaches from the book “The Key to Eye-straining Effort and Gratification Pleasures”, which was written by Mumin Bin Mukbil at 15th century (1495). Mumin Bin Mukbil is a kehhal (oculist) from Sinop (Turkey).

According to Mumin Bin Mukbil headaches had 21 reasons:

- 1)Hot
- 2)Gall-hot
- 3)Hot-blood
- 4)Cold
- 5)Phlegmy cold
- 6)Love
- 7)Bad winds
- 8)Dryness
- 9)Insufficient gastric orrifice
- 10)Strong brain sensasiton
- 11)After sleeping
- 12)After sexual intercourse
- 13)Smell and steam coming from outside
- 14)Outside winds
- 15)Difficulty and wounds
- 16)Larva in skull
- 17)Drunkenness
- 18)Colic pain
- 19)Chronic
- 20)Malaria
- 21)Half headache

In accordance with this classification we can easily understand that Mumin Bin Mukbil had a deep knowledge about headaches and he was a great observer. In each headache part he wrote a detailed part about reasons, signs, and methods to use in therapy, drugs and preparation of drugs.

Keywords: Mumin bin Mukbil; Headache; Medicine of Ottoman; History of Medicine